

Розділ V

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ

КРУСЯН А. Р.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри конституційного права,
доктор юридичних наук, професор

МЕТА ТА ЗМІСТ СУЧАСНОГО ЕТАПУ КОНСТИТУЦІЙНОЇ РЕФОРМИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Сучасний етап (період) конституційної реформи в Україні починається з відтворення дії окремих положень Конституції України відповідно до Закону від 21 лютого 2014 р. «Про відновлення дії окремих положень Конституції України» [1] та характеризується цілеспрямованістю на здійснення суттєвих змін у конституційно-правовій сфері, зокрема, пов'язаних з процесам європейської інтеграції України. При цьому слід відзначити, що цей період триває та відбувається в умовах гострої політичної боротьби та бурхливих соціально-правових подій, які складно відокремити від наукового осмислення конституційних правоположень, дискусій про оновлення Основного Закону України. Ці питання безпосередньо пов'язані з визначення мети та змісту сучасного етапу конституційного реформування.

Метою конституційних перетворень в Україні є сучасний український конституціоналізм, що має базуватися на європейських цінностях та принципах. Інтеграція України до Європейського Союзу (далі — ЄС) завжди була пріоритетним напрямком зовнішньої політики держави. Починаючи з 1991 року, коли відбулося здобуття незалежності, Україна та ЄС започаткували відносини, що динамічно розвивалися. Поштовхом для цього було спільне розуміння того, що процвітання, стабільність і безпека як України, так і ЄС можуть бути значно посилені тісним співробітництвом. Доленосне значення для України у контексті євроінтеграції має вчинення «Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» [2]. Зокрема, в Угоді вказується, що однією із цілей асоціації є: «сприяти поступовому зближенню Сторін, ґрунтуючись на спільних цінностях і тісних привілейованих зв'язках, а також поглиблюючи зв'язок України з політикою ЄС та її участь у програмах та агентствах».

У зв'язку з подальшими євроінтеграційними процесами в Україні актуалізується необхідність здійснення правових заходів зі зміцнення демократії, верховенства права, дотримання прав людини та фундаментальних свобод та, зокрема, удосконалення організації та здійснення публічної влади. При існуючій варіабельності думок щодо сутності та змісту децентралізації влади, слід відзначити, що з урахуванням конституційно-правових реалій та конституційно-проектних робіт, ґрунтуючись на теорії децентралізації публічної влади та управління, можна зробити висновок, що проявом децентралізації влади в сьогодиншій Україні має стати розширення повноважень місцевого самоврядування та надання місцевому самоврядуванню певної компетенційної самостійності в межах унітарного державного устрою України, що для сучасної України має стати як стабілізуючим фактором, так і фактором її сталого піднесення. Це обумовлює внесення відповідних змін до Конституції України, пов'язаних із переглядом компетенції органів державної влади та місцевого самоврядування, оновлення територіальної організації влади. Саме таку цілеспрямованість має проєкт Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» від 26 червня 2015 р. (далі: Законопроект) [3]. Зокрема, цим проєктом передбачено, що виконавчу владу в областях і районах, у Києві та Севастополі здійснюють префекти, які призначаються та звільняються з посади Президентом України за поданням Кабінету Міністрів України. Аналіз повноважень префектів (зміни до ст. 119 Конституції України) надає підстави визначити такі їх конституційні функції: наглядова (здійснюють нагляд за додержанням Конституції і законів України органами місцевого самоврядування та територіальних органів центральних органів виконавчої влади); координаційна (координують діяльність територіальних органів центральних органів виконавчої влади); організаційна (спрямовують і організовують діяльність територіальних органів центральних органів виконавчої влади та забезпечують їх взаємодію з органами місцевого самоврядування в умовах воєнного чи надзвичайного стану, надзвичайної екологічної ситуації); виконавча (забезпечує виконання державних програм).

Децентралізація публічної влади детермінує необхідність й конституційного реформування системи місцевого самоврядування. Так, Законопроектом теоретично логічно та практично доцільно закріплюється створення виконавчих органів (виконавчих комітетів) районних і обласних рад (зміни до ст. 140 Конституції України). Крім того, суттєвим щодо утвердження та розвитку місцевого самоврядування є укріплення його матеріальної та фінансової основи (зміни до ст. 142 Конституції України). Вирішення питання фінансової децентралізації має важливе значення. Звідси, доцільним є конституційно закріпити, що для забезпечення розвитку та здійснення своєї компетенції

місцевому самоврядуванню гарантується фінансова самостійність у межах, визначених Конституцією і законами України.

Безумовно у законопроекті є дискусійні питання (наприклад, щодо використання терміну «префект», особливостей введення інституту «тимчасового державного уповноваженого» та ін.). Втім, у цілому Законопроект спрямовано на досягнення основної мети сучасного етапу конституційної реформи в Україні — сприйняття та втілення основних принципів європейського конституціоналізму на шляху євроінтеграції України.

Список використаних джерел

1. Про відновлення дії окремих положень Конституції України : Закон України від 21 лютого 2014 р. // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 11. – Ст.143.
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Угоду ратифіковано Законом № 1678-VII від 16.09.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/984_011
3. Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади): Проект Закону від 15 липня 2015 р., реєстр. № 2217а [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812

АФАНАСЬЕВА М. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
проректор з наукової роботи, професор кафедри конституційного права,
доктор юридичних наук, доцент

КОНСТИТУЦІЙНА ПРИРОДА ПРАВОТВОРЧОГО ІНТЕРЕСУ

Для вітчизняного конституційного права актуальним є питання вирішення об'єктивного протиріччя особистих, суспільних та державних інтересів. Незважаючи на особливості, за природою вони не є різними, а взаємопов'язаними, та існують у діалектичній єдності. Завдання законодавця полягає у тому, щоб серед приватних та публічних інтересів виявити ті, що мають істотне значення для суспільного розвитку та не можуть бути реалізованими без допомоги права. Як уявляється, зміст та спрямованість діяльності законодавчого органу безпосередньо залежить від визначення характеру правотворчого інтересу.

Правотворючим має бути інтерес не якихось конкретних соціальних груп, а загальна модель вираження та захисту різних інтересів, певна нормативна конструкція, яка кожного разу має бути творчою знахідкою суб'єкта правотворчості [1, с. 113]. Щоб виявити правотворючий